

Kde se pivo pije...

text: Milan Fefík Podobský, foto: Pražské příběhy, Památník národního písemnictví a autor

Asi většina čtenářů těchto řádků už slyšela o slavné legendě, kterak krejčí Jakub Pinkas jednoho dne roku 1843 ochutnal novinku z Měšťanského pivovaru v Plzni, pivo, které mu přivezl přítel forman Martin Salzmann. A Pinkasovi i jeho přátelům zachutnalo natolik, že krejčí zanechal živnosti a na dnešním Jungmannově náměstí založil první pražskou hospodu s plzeňským pivem – U Pinkasů.

Lukáš Berný: Boření mýtů

„Když jsem v roce 2014 začal pracovat na příběhu hospody U Modré štiky, prvním textu budoucí edice Kde pijí múzy, inspirovalo mne k tomu právě pátrání, zda byl Pinkas prvním, kdo v Praze plzeňskou hospodu otevřel. Zjistil jsem, že tomu tak nebylo, prazdroj do Prahy již před ním dovážel hostinský Karel Knobloch. Navíc jsem ve slavné, desítky let předávané legendě dohledal více nepřesností. Proto jsem se tehdy s chutí pustil do „svatého boje“ a bořil tento příběh.“ To napsal Lukáš Berný (*1978 v Jilemnici), spisovatel, publicista a rozhlasový moderátor, autor knih o historii pražských hostinců Kde pijí múzy, knih o historii Hostivaře, Šlechtovy restaurace, o divadle Semafor a Jiřím Šlitrovi a také povídkář a novelista, ve své nové knize Kde se pivo pije – Legendární pražské hospody. Přibližuje historii hostince

U Pinkasů, Demínka, U Zlatého litru (Balbínova poetická hospůdka) a U Choděřů, ale dozvíte se mnoho zajímavého i o jiných podnicích.

Dvě otázky pro Lukáše Berného

Proč se vlastně historií hostinců zabýváte?

Já mám takové možná trochu neskromné přání: vrátit hostincům a pivnicím trochu lesku. Lesku oněch dob, kdy „jít do hospody“ ještě nebylo znakem pokleslosti, jak tomu občas bývá dnes, nýbrž právě naopak. Za pozdního císařství poskytl rodící se český spolkový život prostor také pro vlastenectví a revoltu proti starému Rakousku – zpravidla mírnou a v mezích zákona. V nejrůznějších lokálech od kaváren po nejprostší výčepy pak nacházeli útočiště členové různých spolků, schůzovali v hostincích, vedli přednáš-

ky, hráli divadlo, pořádali koncerty, plesy, zábavy, přesvědčení, že tvoří dějiny, že přispívají k obrazu země své doby, který předají budoucnosti. V týchž prostorách nacházeli inspiraci umělci, spisovatelé, malíři a sochaři, hudebníci a zpěváci, jimž lokály v oněch dobách nahrazovaly v Evropě obvyklé měšťanské či šlechtické umělecké salony. Hospody bývaly bez nadsázky centrem společenského života a múzy tak mívaly za hospodskými stoly naplno. Proto mají ty staré podniky dodnes ducha, kterého moderní tankovny nemají – a logicky ani nemohou mít, ty si své místo v historii musí teprve najít.

Jaký byl život úspěšného hostinského před sto, dvěma sty lety?

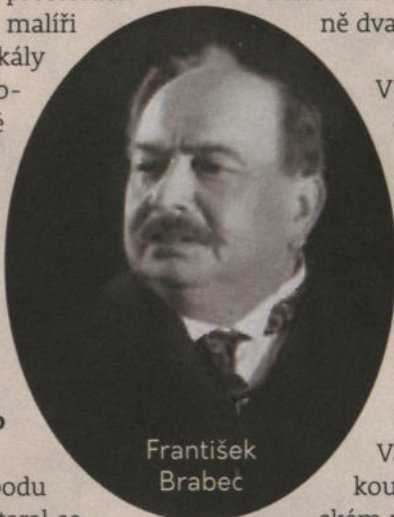
Mistr výčepní, který si příslušnou hospodu najal, nepracoval krátký a dlouhý týden. Staral se o podnik každý den od rána do večera. Součástí pronájmu byl takřka bez výjimky byt ve stejném domě, v podniku zpravidla pomáhala manželka a často i odrostlé děti. Díky tomu byl výčepní se svou hospodou přímo nerozlučně srostlý, udával její tón, atmosféru. Byl to on, kdo sem lákal hosty nejen kvalitou piva a služeb, ale i svým charakterem a mnohdy třeba i poněkud výstředním chováním. Odtud pramenila jaksi falešná představa dob minulých, že hostinský má být svéráz, kterému nic není svaté a jemuž jsou hosté takřkajíc vydáni na milost. Jistě, mnohokrát tomu tak v minulosti opravdu bylo. Ale hostinský si takový post musel zasloužit, vydobýt. Dá se soudit, že mezi takové patřil i Jakub Pinkas.

„Pivárna“ U Pinkasů

Pohostinství v novoměstském domě fungovalo mnoho let před Pinkasem. Původní renesanční budova pochází někdy z poloviny 16. století, kdy byl zrušen zdejší hřbitov. V polovině 18. století dům zchátral a následnou přestavbou získala současnou barokní podobu – i se sochou sv. Vavřince v nice, podle níž se mu začalo říkat. Někdy od léta roku 1848 začal v domě U sv. Vavřince čepovat pivo hostinský, předtím voják a švec, Jan Jakub Vocelka (1814–1870), předchůdce Pinkasův a jeden z prvních pražských hostinských, který měl plzeňské pivo.

Ale vezmeme to pěkně od začátku... Jakub Pinkas se narodil 10. července 1805 ve vesnici Budětice nedaleko Sušice v rodině sedláka. Vyučil se krejčím a životní cesta ho zavedla v roce 1837 až do Prahy. Koncem roku 1839 pověsil Pinkas krejčovinu na hřebík a nastoupil do pivovaru U Medvídků jako hostinský – přesněji spíše sklep-

ník, číšník. Podle samotného Pinkase tu pobyl tři a půl roku, načež přešel do dalšího staroměstského pivovaru a hostince – U Sladkých (čp. 352), kde zůstal minimálně dva roky.

František Brabec

V mnoha člancích a knihách se totiž dočteme, že Jakub Pinkas první várku plzeňského zakoupil od formana Martina Salzmann 8. dubna 1843. Jde o dlouhá léta předávanou chybu. Datum Pinkasova zakoupení prazdroje máme dochované díky sborníku vydanému k padesátinám Měšťanského pivovaru v Plzni (1892). V něm skutečně najdeme stejný den a měsíc, ovšem jiný rok – 8. duben 1845. Autor sborníku, účetní Václav Suchý, napsal: „Dne 8. dubna 1845 koupil Salzmann dvě vědra piva v Měšťanském pivovaře pro dobrého přítele svého v Praze, krejčovského mistra Pinkase, kterému byl je přivéztí slíbil. Pivo došlo u přátel bodrého krejčovského mistra oblíbenosti a brzy změnila se dílna téhož v oblíbenou pivnici a pan mistr v rozšafného šenkýře, který hostům svým naléval „nápoj spravedlivý“, jak mu jej Salzmann po dlouhou řadu let z pivovaru vozil.“

Nu, tak brzy to zas nebylo... V dubnu 1845 Jakub Pinkas už nepracoval v hostinci, ale na sklonku roku 1844 se stal nájemcem stravovací služby v císařském a královském chorobinci v Praze na Karlově. Obstarával tam kuchyň a kantýnu. Legenda říká, že plzeňské pivo objednal pro sebe a přátele takřkajíc na ochutnávku. Musela to být velká oslava, vždyť koupil dvě vědra, tedy asi 240 pív.

V roce 1847 se Pinkas stal pražským měšťanem, na konci října 1848 skončil v chorobinci a stěhoval se na Národní třídu do čp. 340, zvaného U Tří zlatých hvězd, kde měl svůj hostinec František Semler. Pinkas už nechtěl být pouhým sklepníkem, ale skutečně hostinským. A to znamenalo získat licenci, koncesi. Jenže tu nedostal. Semlerův podnik opustil na jaře roku 1849 a zakotvil v dalším tradičním staroměstském pivovaru U Lemonů, který stával v dnes už neexistujícím domě na rohu ulic Národní a Perlové.

V nájmu ho měl bývalý hostinský od Sladkých Johann Wolf a Pinkas u něj pracoval necelé tři roky. Byla to poslední Pinkasova zastávka na cestě k vysněné vlastní restauraci. Za těch patnáct let, které strávil v Praze u Medvídků, u Sladkých, v chorobinci, Semlerově hostinci a u Lemonů, šetřil, až roku 1852 ko-

Jakub Pinkas

nečně mohl udělat zásadní životní krok. Koupit si svůj dům, ve kterém by provozoval vlastní hostinec s tou podmanivou novinkou z Plzně. Nakonec si vyhlédl budovu na Františkánském plácku, kde dosud šenkoval Jan Vocelka.

Do historického domu U sv. Vavřince se Pinkasovi nastěhovali v létě 1852, současně nový majitel opět zažádal o vlastní koncesi na vedení pivnice. A byl několikrát odmítnut. Pinkasův boj s Bratrstvem pražských hostinských trval až do 17. března 1854, kdy koncesi získal. Je možné, že aby mohl hostinec fungovat, Pinkas v mezidobě spolupracoval s dosavadním nájemcem Vocelkou, protože ten mezi členy cechu hostinských patřil. Jisté je, že hospoda na Františkánském plácku v té době skutečně fungovala, hostinec tehdy nesl jméno U Švingulantů. To zaniklé slovo značí něco jako švindlíře, podvodníčka. Pražané si jazyk odjakživa zjednodušovali, a proto se nechodilo ke Švingulantům, ale jednoduše k Pinkasovi „do Švingu“. Postupně zcela převládlo jméno podle pana majitele.

Sám hostinský podle dochovaného jídelního lístku podnik označoval jako „pivárnu a jídelnu“. Celou hospodu tvořila zprvu jen jedna jediná šerá místnost, kterou najdeme dodnes po pravé straně od vchodu. Zda od počátku fungovala i letní zahrádka ve stínu kostela, není zcela jasné. Až později přibyl salonek v patře, přičemž se

pro lokál vžilo označení Panská neboli Dolní sněmovna a pro salon Horní sněmovna.

Zásadním se pro Pinkase ukázalo, že si k němu ze svého nedalekého bytu našel cestu historik a politik František Palacký, jenž vzápětí proslavil hostinec jako nikdo jiný.

**ZÁSADNÍM SE PRO
PINKASE UKÁZALO, ŽE
SI K NĚMU ZE SVÉHO
NEDALEKÉHO BYTU
NAŠEL CESTU HISTORIK
A POLITIK FRANTIŠEK
PALACKÝ, JENŽ VZÁPĚTÍ
PROSLAVIL HOSTINEC
JAKO NIKDO JINÝ.**

„Hostinský Pinkas, hubený, vyčouhlý staroch, přecházel po místnosti slídě všude sokolím okem. Na stolech stály košíčky se slanými rohlíky, a ty měl všechny spočítané, na talířích vajíčka natvrdo, jež si hosté sami brali. Pinkas při placení bystrým zrakem přepočítal skořápky, aby ho nikdo neošidil, a jmenoval hostu útratu,“ vzpomínal spisovatel Primus Sobotka v povídce Správce Mikšíček.

Stárnoucí hostinský musel časem myslet na to, komu skvěle prosperující hospodu předá. Jako svého nástupce si vybral Františka Brabce a lépe udělat ani nemohl. František Brabec, ročník 1854, pocházel z Chrástán u Rakovníka z velmi chudých poměrů. Snad roku 1867 se vydal do Prahy – a už tehdy měl představu, že by chtěl pracovat jako hostinský.

Ona to vlastně nebyla až taková náhoda – soused z vedlejší chrástánské chalupy Josef Donát se už v Praze uchýtil o několik let dříve, založil tam vyhlášenou restauraci ve Spálené ulici a zkrátka mladšímu sousedovi nabídl, že mu v jeho pražském rozjezdu pomůže... Nakonec Brabec u Donátů pracoval dvanáct let, než se se svojí manželkou Karlou v květnu 1879 k Pinkasům nastěhoval. Jen o pár týdnů později, 26. června 1879 Jakub Pinkas umřel, řekněme sešlostí věkem. Vdova Kateřina ho přežila o dvanáct let a pronájem ponechala i dál Brabcovi.

Jedna z posledních fotografií manželů Františka a Karly Brabcových

Lukáš Berný
v roce 2017
u Pinkasů

František Brabec podnik nakonec vedl bezmála šedesát let, dvakrát tak dlouhou dobu než sám Pinkas. Hostinec byl denně plný. Pivní výčep, vinárna, dva uzavřené salonky – Brabec z Pinkasova někdejšího temného šenku udělal skutečně prvotřídní restauraci. Leč, čas běžel a v březnu roku 1929 dovršil Brabec pětasedmdesát. Nakonec 16. května 1929 předal otěže dalšímu členu rozvětvené rodiny, švagrovi Janu Homolkovi. Ten se o podnik staral dobře, ale v srpnu 1934 zahynul při podivné autonehodě.

Za několik měsíců ho následoval František Brabec – odešel 6. února 1935, necelý měsíc před 81. narozeninami. Karla Brabcová se rozhodla vést hostinec dál sama: už se nedožila potupného převzetí podniku do národního vlastnictví, odešla 3. ledna 1947.

Novým provozovatelem Pinkasů se stal národní podnik Restaurace a jídelny Prahy 1 a zařadil je do III. cenové skupiny, tj. lepší restaurace s jídlem. Až do rekonstrukce počátkem 70. let platila u Pinkasů jedna zvláštnost – žádné trubky a výčep s pípou v přízemí, výčepní nebo číšník museli chodit právě dolů do sklepa čepovat pivo přímo ze sudů. Nicméně u Pinkasů si skutečně nikdo na kvalitu piva stěžovat nemohl a po celou dobu socialismu si hostinec bez problémů udržel status pražské plzeňské špičky.

A nemůže si stěžovat ani dnes. *

Kde se pivo pije Legendární pražské hospody

Autor: Lukáš Berný, Vydavatel: CPress
Kniha je koncipovaná jako volné pokračování edice Kde pijí múzy s největším důrazem na legendární podnik U Pinkasů.

mladý svět

A11 člen
mediální
skupiny

**Body
shaming**

**Hmyz
na talíři?**

**Pálení
čarodějnic**

**Neslyšící muž
& slepá justice**

Lenka Dusilová

**Hudba je mocná frekvence
a má obrovský léčivý potenciál**

4/2025 * 24. 4. 2025 * 49 Kč

